

บทที่ 4

การค้าและการขยายตัวของเมือง ในยุคกลาง

1. สภาพทั่วไป

การรุกรานของอนารยชน และการล่มสลายของอาณาจักรโรมันตะวันตก ไม่ได้ทำให้การค้าของเขตเมดิเตอร์เรเนียนถึงกับสิ้นสุดลงไปด้วย เพียงแต่ว่าโรมและอิตาลี ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของการค้าอีกต่อไป ทินแดนที่สืบทอดระบบเศรษฐกิจแบบโรมันต่อมาก็คือ อาณาจักรไบแซนไทน์ ซึ่งมั่งคั่งโดยมีพื้นฐานจากการทำการเกษตรของอาณาจักรทางตะวันออก และการค้ากับเขตเมดิเตอร์เรเนียนทั้งหมด เรือจากอียิปต์, ทะเลดำ, กรีก และอัฟริกาเหนือ เดินทางมาสู่อาณาจักรไบแซนไทน์อย่างมากมาย อาณาจักรไบแซนไทน์จึงเป็นดินแดนที่ดำรงรักษาระบบกฎหมาย, การปกครอง และศิลปวรรณกรรมแบบโรมันเอาไว้ได้โดยผสมกลมกลืนกับอิทธิพลจากตะวันออก สร้างเป็นอารยธรรมใหม่ซึ่งคงอยู่นานกว่าพันปี

นับแต่ศตวรรษที่ 5 ไปจนถึงศตวรรษที่ 13 ไบแซนไทน์เป็นนครหลวงที่ใหญ่ที่สุดเพียงแห่งเดียวเท่านั้นในยุโรป ไบแซนไทน์มีการติดต่อกับชนชาติต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และมีความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสินค้าต่าง ๆ ทั้งสินค้าจำเป็นและสินค้าฟุ่มเฟือย ในขณะที่ยุโรปตะวันตกส่วนใหญ่นั้นยากจนและขาดแคลน มีความเป็นอยู่อย่างยากแค้น แม้แต่ในศตวรรษที่ 11 ซึ่งยุโรปตะวันตกเริ่มฟื้นฟูอารยธรรมขึ้นใหม่แล้วยังปรากฏว่าในอาณาจักรสำคัญ ๆ เช่นฝรั่งเศส เยอรมัน และอังกฤษนั้น เงินตรายังเป็นสิ่งหายาก โดยเฉพาะทองคำนั้นเกือบไม่มีพบเห็นเลย การค้าส่วนใหญ่ใช้วิธีแลกเปลี่ยนของ (barter) ซึ่งในช่วงเวลาเดียวกันนั้น เพียงแต่รายได้จากภาษีศุลกากรเพียงอย่างเดียวของอาณาจักรไบแซนไทน์ก็ เป็นจำนวนถึง 7.3 ล้านเหรียญทอง (Byzants) ต่อปี มีการกู้ยืมเงินกันโดยคิอ์ตราคอก-

เบย์ 8-12% นายธนาคารมีบทบาทในการใช้เครื่องมือสินเชื่อต่าง ๆ , มีกิจการประกันภัย มีห้างหุ้นส่วน และแม้แต่กิจการในลักษณะบริษัทก็เริ่มพัฒนาขึ้นมาแล้ว

อาณาจักรไบแซนไทน์จึงไม่เพียงแต่สืบทอดและรักษาชีวิตเศรษฐกิจแบบโรมันเอาไว้เท่านั้น แต่ได้พัฒนาขึ้นแล้วถ่ายทอดกลับไปสู่ยุโรปตะวันตก(ซึ่งในระยะนั้นอยู่ในสภาพค่อยพัฒนามาก) โดยเฉพาะธุรกิจและการค้าในแถบอิตาลีนั้น ยังคงดำเนินต่อมาได้หลังจากอาณาจักรโรมันตะวันตกล่มสลายก็ด้วยความช่วยเหลือจากไบแซนไทน์เอง และอิตาลีก็ได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นที่จะขยายการค้าของยุโรปตะวันตกขึ้นใหม่สู่ส่วนอื่น ๆ จนเศรษฐกิจของยุโรปค่อย ๆฟื้นตัวขึ้นใหม่และรุ่งเรืองอีกครั้งในตอนปลายของยุคกลาง

อย่างไรก็ตาม ขณะที่ไบแซนไทน์เป็นศูนย์กลางกิจกรรมเศรษฐกิจในเขตเมดิเตอร์เรเนียนอยู่ในช่วงจากค.ศ.500-1100 นั้น การค้าในเขตยุโรปตะวันตกก็มีได้ถึงกับหมดไปโดยสิ้นเชิง ในช่วงตั้งแต่ราวศตวรรษที่ 5-8 ได้มีเรือจากไบแซนไทน์และเอเชียไมเนอร์มุ่งสู่ อิตาลี สเปน และชายฝั่งตอนใต้ของฝรั่งเศสอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะมาเซย์ (Marseilles) ซึ่งเป็นเมืองท่าใหญ่ของฝรั่งเศสนั้น ก็มีการติดต่อค้าขายกับอัฟริกาเหนือและอียิปต์ด้วย เรือที่ทำการค้านี้มีขนาดเล็กแต่บรรทุกสินค้าที่มีค่าสูง เช่นกระดาศาปาปรัส, เครื่องเทศ, เสื้อผ้าราคาแพง, ไวน์ และน้ำมันมะกอก พ่อค้าที่ดำเนินการส่วนใหญ่คือพวกที่เรียกว่า Syrians (อันเป็นชื่อที่เรียกผู้อยู่ในอาณาจักรไบแซนไทน์ในสมัยนั้น) ซึ่งเมื่อสินค้าขนส่งมาถึงเมืองท่าในยุโรปแล้ว ก็จะนำเดินทางเข้าไปขายภายในดินแดนคนใหญ่ยุโรปตามแหล่งต่าง ๆ ที่หาตลาดได้ การรุกรานและความไม่สงบในยุโรปทำให้การค้าลดลงไปมาก แต่ก็ไม่ถึงกับทำให้ต้องหยุดลงโดยสิ้นเชิง นอกจากนั้นก็ยังมียุโรปตะวันออกทำการค้าอยู่บ้างด้วย

การแพร่ขยายอำนาจของจักรวรรดิอิสลามอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเข้าครอบครองอัฟริกาเหนือและสเปนได้ในปลายศตวรรษที่ 7 และต้นศตวรรษที่ 8 ทำให้เส้นทางการค้าหลายสายของเขตเมดิเตอร์เรเนียนเดิมต้องยุติลง และต่อมาเมื่อชายฝั่งครองหมู่เกาะในเมดิเตอร์เรเนียนได้อีก จักรวรรดิอิสลามก็สามารถควบคุมเส้นทางการเดินเรือทะเลไว้ได้ เรือที่ไปมาระหว่างอียิปต์ อัฟริกาเหนือ ซิซิลี (เกาะตอนใต้ของอิตาลี) และสเปน ในระยะนี้จะเป็นเรือของจักรวรรดิอิสลาม ซึ่งเป็นผลให้การค้าในยุโรปตะวันตกต้องประสบภาวะชะงักงัน มีเพียงการค้าภายในท้องถิ่นและการค้าแบบแลกเปลี่ยนเท่านั้น ยกเว้นแต่ที่เมืองของชนชาติอิตาลีซึ่งยังคงติดต่อกับการค้ากับไบแซนไทน์และดินแดนของพวกคริสเตียนทางตะวันออกอยู่ได้ และยิ่งพอเป็นช่องทางให้มีสินค้าจากตะวันออกผ่านเข้าสู่ฝรั่งเศสและยุโรปตะวันตกส่วนอื่นได้บ้าง และในไม่ช้าการค้ากับจักรวรรดิอิสลามก็ค่อย ๆ มีมากขึ้นอย่างช้า ๆ

อย่างไรก็ตามในศตวรรษที่ 9 และ 10 ยุโรปก็ถูกรุกรานระลอกใหม่ ทำให้เศรษฐกิจและการค้าต้องชะงักงันไปอีก โดยเฉพาะการรุกรานของพวกชาวเหนือ (Norman) ในช่วงค.ศ. 830-911 จนกระทั่งหลังจากศตวรรษที่ 10 ไปแล้ว ผู้รุกรานซึ่งได้ยอมรับนับถือศาสนาคริสต์จึงตั้งหลักแหล่งลงและยุติการรุกราน การฟื้นตัวของเศรษฐกิจจึงสามารถเป็นไปได้อีกครั้ง นับแต่กลางศตวรรษที่ 10 เป็นต้นไป การค้าภายในและระหว่างประเทศก็ค่อย ๆ ขยายตัวขึ้นช้า ๆ โดยอิตาลีฟื้นตัวได้ก่อน แล้วเป็นจุดเริ่มให้การค้าแพร่ไปสู่อื่นของยุโรปตะวันตก นอกจากนั้นสงครามครูเสด (เริ่มในปี 1095) ก็ทำให้การค้าขยายตัวเร็วขึ้น เพราะทำให้คนในโลกตะวันตกได้ติดต่อกับ สัมผัส และเห็นความมั่งคั่งและการค้าของโลกตะวันออก และเนื่องจากพวกนักบวชครูเสดเดินทางไปลงเรือที่อิตาลี จึงทำให้กิจการต่อเรือ

เฟื่องฟู และเมืองท่าของอิตาลีก็มีอำนาจและอิทธิพลสูง

2. การเกิดของเมืองในยุโรปตะวันตก

อาจกล่าวได้ว่า "เมือง" เป็นจุดกำเนิดของการค้าและเป็นแหล่งทำการค้าที่สำคัญของยุโรปในยุคกลาง การเกิดขึ้นของเมืองนั้นอาจอธิบายได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่มีสาเหตุมาจากการเริ่มเกิดขึ้นใหม่ของการค้า จึงจำเป็นต้องมีการสร้างแหล่งที่จะเป็นศูนย์กลางการติดต่อค้าขาย และแหล่งดังกล่าวต้องสามารถมีส่วนในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเข้าสู่ตลาดที่ค่อย ๆ ขยายตัวขึ้นได้ด้วย ซึ่งแหล่งที่กล่าวมานี้ก็คือ "เมือง" นั้นเอง

ในแถบอิตาลีนั้น ยังมีเมืองสมัยโรมันหลงเหลืออยู่มาก การขยายตัวของการค้าสามารถทำให้เมืองเหล่านี้ฟื้นตัวทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วเมื่อโอกาสเปิดให้ แต่ในเขตนอกอิตาลีออกไปนั้น ส่วนใหญ่เมืองไม่ได้ตกทอดมาจากสมัยโรมัน แต่เกิดขึ้นใหม่ในสมัยกลางนี้เอง จุดเริ่มของเมืองเหล่านี้สืบเนื่องมาจากภาวะสงครามและการถูกรุกราน จึงจำเป็นต้องมีป้อมค่ายไว้ป้องกัน ป้อมค่ายที่สร้างขึ้นมักเรียกกันว่า "burg " และมักจะเป็นที่อยู่ของพระราชาคณะ (bishop) หรือขุนนางชั้นสูง (Count) หรือเจ้าชายด้วย จากความต้องการของผู้เป็นใหญ่ในเมืองทำให้การค้าอาจเกิดขึ้นและกลายเป็นตลาดกลางสำหรับท้องถิ่นใกล้เคียงที่จะส่งผลผลิตที่เกินต้องการมาขาย เมืองที่มีความสำคัญขึ้นในทางการค้ามากกว่าเมืองอื่น ๆ มักจะมีชื่อได้เปรียบด้านสถานที่ตั้ง เช่นอยู่ตรงเส้นทางการค้าสำคัญ, อยู่ต้นทางน้ำ หรือมีท่าเรือที่ดี เป็นต้น

กระบวนการที่ป้อมค่ายได้พัฒนาขึ้นเป็นเมืองนั้นแตกต่างกันออกไป โดยมากมักจะเป็นด้วยการที่ผู้ปกครองป้อมค่ายสนับสนุนให้สร้างตลาดที่มีการซื้อขายประจำขึ้น พ่อค้าจะ

ค้อย ๆ รวมตัวกันและสร้างที่พังก่าย ๆ ชั้นใกล้ ๆ กำแพงของป้อมค่ายนั้น ซึ่งผู้ปกครองก็ยินดีเพราะเขาจะได้รายได้จากค่าธรรมเนียมและค่าผ่านทางต่าง ๆ การมีพ้อมค่ายขึ้นแม้ว่าบางคนจะเป็นพ้อมค่ายเร็ว ไปมานาน ๆ ครั้ง ก็เป็นสิ่งดึงดูดให้มีผู้เข้ามาอยู่ในที่นั้นมากขึ้นเพื่อขายอาหาร, เสื้อผ้า, เครื่องดื่มและจตุรกรรมที่พังกอาศัย กลุ่มของที่พังกใกล้ป้อมค่ายเช่นนี้มักเรียกว่า "portus" ซึ่งอาจเป็น บ้าน, สถานที่แวะพักระหว่างทาง หรือสถานที่แลกเปลี่ยนสินค้าของพ้อมค่ายก็ได้ เมื่อ portus ขยายตัวขึ้นก็มีการสร้างกำแพงล้อมรอบเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกัน ต่อมาเมื่อแหล่งที่พังกขยายมากขึ้นก็อาจล้อมรอบ burg หรือป้อมค่ายและกลืนเข้าไปในกำแพงของแหล่งที่พังกเหล่านี้ไป กำแพงของแหล่งที่พังกพ้อมค่ายก็จะกลายเป็นกำแพงเมืองในที่สุด

เมืองในสมัยกลางส่วนมากมีกำแพงล้อมรอบ ภายในเมืองมีถนนแคบ ๆ (กว้างเพียง 6-8 ฟุต) อาคารที่อยู่ติดถนนมักสร้างชั้นบนยื่นเข้าไปจนถึงเกือบกึ่งกลางถนน หมุดกบปล่อยให้หากินและเป็นเครื่องกำจัดขยะของเมืองไปด้วย ขนาดของเมืองโดยทั่วไปมีขนาดไม่ใหญ่นัก ในศตวรรษที่ 14 มีเพียงไม่กี่เมืองเท่านั้นที่มีประชากรเกิน 1 แสนคน (ได้แก่ ปารีส เวนิส ฟลอเรนซ์ เป็นต้น) และที่มีราว 5 หมื่นคนก็มีเพียงไม่กี่เมืองเช่นกัน (ได้แก่ ลอนดอน มิลาน เป็นต้น) ขนาดปกติของเมืองในสมัยนั้นคือมีประชากร 2 หมื่นคน แต่ก็มีเมืองสำคัญ ๆ หลายแห่งที่มีประชากรน้อยกว่านั้น

แม้จะมีกำแพงล้อมรอบ แต่เมืองในสมัยกลางก็ไม่ได้ตัดขาดจากชนบทรอบ ๆ เมื่อเมืองขยายขึ้นเกษตรกรรมรอบ ๆ เมืองจะย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองเพื่อรับความคุ้มครองและเพื่อชีวิตสังคมที่สุขสบายขึ้น แต่ก็ยังคงทำการเกษตรในที่ดินซึ่งอยู่นอกเมืองอยู่ นอกจากนั้นเกษตรกรรมจากแมนเนอร์ที่อยู่ใกล้เมืองก็อาจนำผลผลิตมาขายอาทิตย์ละครั้ง ซึ่งหลังจาก

ขายได้แล้วก็อาจแพ้ประทวนอาหาร, คิมไวน์ และซื้อสินค้าที่จำเป็นกลับไป ความผูกพันของเมืองกับชนบท เช่นนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของเมืองในสมัยกลาง

3. เมืองกับระบบศักดินา

ในระยะแรก ๆ ที่เมืองเริ่มเกิดขึ้นในยุโรปตะวันตกนั้น ลอร์ดเข้ามามีบทบาทโดยถือว่าเมืองเป็นเหมือนแมนเนอร์ คือจัดเก็บภาษี, เก็บbanalities และกำหนดค่าให้คัสต่าง ๆ ของเมืองของลอร์ด ซึ่งก็คือลอร์ดจะเข้าควบคุมโดยที่จะแสวงหารายได้จากเมืองไว้เป็นของตัวเองมากกว่าให้ช่วย และจากการที่ปรากฏว่าเมืองทำรายได้ให้กับลอร์ดมาก จึงมีลอร์ดจำนวนไม่น้อยเลยที่สนใจให้มีการตั้งเมืองใหม่ ๆ ขึ้นในอาณาเขตของตน อย่างไรก็ตามเมื่อเมืองมีขนาดโตขึ้นและชนชั้นชั้น ก็ได้มีการค่อย ๆ ผลักดันให้การควบคุมของลอร์ดที่ลดลงไป ในบางช่วงโดยเฉพาะอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งเมืองสร้างขึ้นมาที่ดินของกษัตริย์ (ไม่ใช่ของลอร์ด) การได้อิสระก็เป็นไปได้รวดเร็วเพราะกษัตริย์มองเห็นว่าเมืองที่กำลังขยายตัวขึ้นในเขตอำนาจที่จะใช้ต่อต้านอำนาจของขุนนางใหญ่ ๆ ได้ แต่ในเมืองส่วนใหญ่ซึ่งมีอาณาเขตของขุนนางนั้น การจะได้มาซึ่งเสรีภาพต้องผ่านการต่อสู้อย่างยากลำบากและยาวนาน

ตั้งแต่เริ่มแรกนั้น พ่อค้าส่วนมากเป็นเสรีชน ซึ่งแม้ว่าจะเป็ไพร่(serf)มาก่อนแต่การที่เขาเดินทางไปไกลจากบ้านเกิดทำให้ลอร์ดของเขาไม่อาจตามจับตัวกลับไปได้ แต่ช่างฝีมือ กรรมกร และผู้ให้แรงงานอื่น ๆ ซึ่งมาจากละแวกใกล้เคียงเมืองนั้นโดยทั่วไปเป็นไพร่และยังอยู่ในเขตที่ลอร์ดจะตามมาเอาตัวได้ง่าย ดังนั้นสิ่งที่เมืองต้องการก็คือ (ก) เสรีภาพส่วนบุคคลสำหรับผู้อาศัยในเมือง (ข) ศาลของเมืองซึ่งจะควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายของพ่อค้า ไม่ใช่กฎหมายของระบบศักดินา และ (ค) การได้รับการยกเว้นค่าธรรม-

นิยม, ภาษีและข้อกำหนดของระบบศักดินา การต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการเหล่านี้เริ่มโดยเมืองแถบอิตาลี เช่นมิลานต่อต้านลอร์ดของตนในปี 1057 และค่อย ๆ ได้รับสิทธิที่จะมีผู้พิพากษาของตนเองซึ่งเรียกว่ากงสุล (Consuls) การเคลื่อนไหวทำนองนี้ได้แพร่ขึ้นไปทางเหนือสู่กลุ่มประเทศที่เรียกว่า Low Countries (ปัจจุบันคือเนเธอร์แลนด์และเบลเยียม) และฝรั่งเศสตอนเหนือ ในศตวรรษที่ 11 ก็กล่าวได้ว่าเมืองต่าง ๆ นั้นเข้มแข็งขึ้นพอที่จะเรียกร้องสิ่งที่ต้องการทั้ง 3 นี้ได้เป็นส่วนใหญ่

มีเมืองจำนวนมากที่ได้สิ่งนี้เรียกร้องมาด้วยการซื้อ มิใช่ด้วยการต่อสู้ โดยเฉพาะในอังกฤษซึ่งใช้วิธีตกลงจ่ายภาษีเป็นเงินจำนวนหนึ่งเพียงอย่างเดียวแก่ลอร์ด แทนที่จะต้องเสียเป็นค่าธรรมเนียมประเภทต่าง ๆ มากมาย (เงินที่จะจ่ายให้ลอร์ดนี้ได้มาด้วยการเก็บภาษีของเมือง) และจะเป็นการขจัดตัวแทนเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของลอร์ดออกไปด้วย ซึ่งลอร์ดจำนวนมากก็ต้องการได้เงินสำหรับทำสงครามครูเสดจึงยอมให้เมืองจ่ายเป็นเงินก้อนเพื่อซื้อสิทธิในการเก็บภาษีเอง โดยที่ในปีต่อ ๆ มาเมืองจะต้องจ่ายให้เป็นรายปีด้วย อย่างไรก็ตามยังมีเมืองอีกบางเขตที่การได้มาซึ่งสิทธิปกครองตนเองนั้น ต้องมีการต่อสู้ที่ยาวนาน และแลกมาด้วยชีวิตเลือดเนื้อ

ในศตวรรษที่ 13 กล่าวได้ว่าเมืองจำนวนมากได้สิทธิปกครองตนเองแล้ว และจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมแก่ษัตริย์หรือขุนนางเป็นรายปีก็ตาม คนในเมืองจึงเป็นเสรีชน และถ้าไพร่เข้ามาพักอยู่ในเมืองได้ครบ 1 ปี 1 วันก็ได้สิทธิเป็นเสรีชนด้วย ผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองนี้อยู่นอกระบบศักดินา และถือเป็นชนชั้นใหม่ซึ่งมีจำนวนมากชั้นทุกทีคือ ชนชั้นกลาง

4. การค้าที่ตลาดและทีมงานแสดงสินค้า

สิ่งที่ทำให้เมืองและผู้อยู่อาศัยในเมืองขยายตัวขึ้นอย่างมากก็คือการขยายตัวของการค้านั่นเอง การค้าในสมัยกลางนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ การค้าในท้องถิ่น

กับการค้าต่างแดน ศูนย์กลางของการค้าในท้องถิ่นก็คือตลาดซึ่งโดยทั่วไปนั้นทุกเมืองจะต้องมีตลาดอยู่ภายใน ปกติตลาดจะมีสัปดาห์ละครั้งและต่อมาในระยะหลังบางตลาดอาจมีสัปดาห์ละ 2-3 วัน ตลาดในสมัยกลางนั้นตั้งขึ้นด้วยการได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากกษัตริย์หรือลอร์ด การจะได้มาซึ่งการอนุญาตนั้นบางครั้งก็ได้มาด้วยการจ่ายเงินซื้อ(ในรูปภาษีและค่าธรรมเนียม) ตลาดในสมัยกลางถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งซึ่งมีเจ้าของ บางครั้งลอร์ดก็เป็นเจ้าของเองและหากำไรจากการเก็บค่าธรรมเนียมผู้มาใช้บริการในตลาด แต่บางครั้งเมืองก็เป็นเจ้าของตลาดของตนเองและเก็บค่าธรรมเนียมเอง

สินค้าหลักในตลาดนั้นได้แก่อาหาร ชาวชนบทใกล้เคียงจะนำผลผลิตของตนเช่น ข้าว, ผัก, น้ำผึ้ง, ปลา, สัตว์เลี้ยง, เนย เข้ามารขายแก่ชาวเมืองซึ่งต้องการอาหาร ชาวชนบทจะได้เงินเป็นสิ่งตอบแทนซึ่งเขาอาจนำไปจ่ายค่าธรรมเนียมและซื้อสิ่งของที่ผลิตในเมืองหรือที่ส่งมาขายจากต่างแดน นอกจากนั้นในตลาดมีพ่อค้าช่างฝีมือต่าง ๆ ก็ใช้เป็นแหล่งหาซื้อวัตถุดิบของตนด้วย เช่นถ้าบริเวณใกล้เคียงมีการปลูกป่าน พ่อค้าก็อาจซื้อป่านในตลาดให้ได้จำนวนมาก ๆ เพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับการทอผ้าในท้องถิ่น หรือไม่ก็ส่งออกไปขายต่างแดน ดังนั้นนอกจากตลาดจะช่วยอำนวยความสะดวกสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้าในท้องถิ่นแล้ว ก็อาจเป็นพื้นฐานสำหรับการค้าต่างแดนในบางส่วนด้วย

ในด้านการค้าต่างประเทศของสมัยกลาง โดยเฉพาะในช่วงก่อนศตวรรษที่ 13 นั้น ศูนย์กลางที่สำคัญที่สุดก็คืองานแสดงสินค้า(Fairs) งานแสดงสินค้านี้ปกติจะถูกจัดขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดแน่นอนปีละครั้ง โดยทั่วไปจะกินเวลาดังแต่ 3 วันถึง 6 สัปดาห์ มีการนำสินค้าชนิดต่าง ๆ มากมายมาจากที่ต่าง ๆ แม้แต่ที่ซึ่งอยู่ห่างไกลมาก ๆ งานแสดงสินค้า

จำนวนมากจัดขึ้นให้สอดคล้องกับเทศกาลสำคัญทางศาสนา เพราะการเดินทิวเขาของผู้จาริกแสวงบุญย่อมหมายถึงพ่อค้าจะหาลูกค้าสำหรับสินค้าของเขาได้ง่าย และเช่นเดียวกันกับตลาดก็คือ งานแสดงสินค้านั้นต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองเสียก่อน

เพื่อดึงดูดให้มีการทำธุรกิจในงานแสดงสินค้าให้มาก งานแสดงสินค้าจึงมีการให้สิทธิพิเศษมากมาย เช่นการไม่ต้องเสียภาษีของเมือง, คนทุกชาติทำการค้าได้โดยเสรี การตัดสินคดีในช่วงงานนั้นไม่ใช่ศาลของลอร์ดแต่ใช้ศาลพิเศษซึ่งตัดสินตามกฎหมายของพ่อค้า และตัดสินอย่างรวดเร็วโดยกฎหมายพ่อค้านั้นกำหนดขึ้นตามแนวคิดและประเพณีปฏิบัติของพ่อค้าเป็นหลัก ซึ่งจะเน้นที่ความง่ายและรวดเร็วไม่เหมือนกฎหมายธรรมดา ยิ่งกว่านั้นงานแสดงสินค้าทุกแห่งจะมีการคุ้มครองพ่อค้าอย่างดี ค่าธรรมเนียมและค่าผ่านทางก็ไม่สูงนัก ค่าเช่าที่ทำการค้าก็มีการกำหนดแน่นอนล่วงหน้า พ่อค้าที่ขายสินค้าประเภทเดียวกันก็มีการจัดกลุ่มอยู่ด้วยกันเพื่อให้ผู้ต้องการซื้อต้องเสียเวลาตามหาหลายที่ นอกจากนี้การต่อสู้กัน, การปล้น, การคดโกงจะถูกลงโทษทันที

งานแสดงสินค้านั้นมีการจัดขึ้นเกือบทุกส่วนของยุโรป แ่งงานที่สำคัญนั้นอยู่ที่แคว้น Champagne ซึ่งอยู่ตอนเหนือของฝรั่งเศส แคว้นนี้ตั้งอยู่บนเส้นทางการค้าหลักจากยุโรปเหนือสู่ใต้ และจากที่นั่นการจะไปยังอังกฤษ, เยอรมัน และแถบทะเลบอลติกก็สามารถทำได้ง่าย นอกจากนั้นสินค้านั้นยังขนส่งได้ทั้งทางบกและทางแม่น้ำถึง 3 สายอีกด้วย

ผู้ปกครองเขตต่าง ๆ ในแคว้นแชมเปญเป็นผู้ปกครองกิ่งอิสระซึ่งต้องการแสวงหารายได้เพิ่มจากค่าธรรมเนียมงานแสดงสินค้าและค่าผ่านทาง ดังนั้นจึงให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ แก่พ่อค้าอย่างกว้างขวาง ในแคว้นนี้จึงมีการจัดงานแสดงสินค้าขึ้น 6 งาน โดยที่ 5 งานนั้นกินเวลานานงานละ 6 สัปดาห์ และอีก 1 งานกินเวลา 2 สัปดาห์ เป็นผลให้มี

งานแสดงสินค้าหมุนเวียนในเขตต่าง ๆ ของแคว้นนี้เกือบตลอดปี ชื่อเสียงของงานแสดงสินค้าที่แชมเปญด์ำรงอยู่กว่า 100 ปีจากกลางศตวรรษที่ 12 ถึงปลายศตวรรษที่ 13 จนกระทั่งดินแดนนี้ตกอยู่ใต้การปกครองโดยตรงของกษัตริย์ฝรั่งเศส ซึ่งเพิ่มค่าธรรมเนียมและลดค่าเงินเหรียญทำให้งานแสดงสินค้าที่แคว้นนี้ตกต่ำลง

ในช่วงรุ่งเรืองของงานแสดงสินค้าที่แชมเปญด์นั้น เมืองต่าง ๆ ในแคว้นมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูงมาก มีการสร้างที่เก็บสินค้าขนาดใหญ่ มีพ่อค้าจากทั่วสารทิศ พ่อค้าจะได้รับความคุ้มครองการเดินทางและมีผู้นำทางให้ ในการจัดงานก็มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นควบคุมประกอบด้วยนายอำเภอ, ผู้ทำหน้าที่ซึ่งตวงวัด, นายหน้า ฯลฯ เพื่อประกันความปลอดภัย ความซื่อสัตย์ และความรวดเร็วในการทำธุรกิจ นอกจากนั้นยังมีการให้ความสะดวกเป็นพิเศษแก่ผู้รับแลกเปลี่ยนเงินตราและนายทุนเงินกู้ด้วย โดยทั่วไป 8 วันแรกของงานจะเป็นเวลาสำหรับเปิดหีบพ่อทีขนส่งมา หลังจากนั้นก็จะแบ่งเวลาเป็นช่วง ๆ เรียกว่า divisions โดยช่วงแรก(12 วัน)จะขายพวกผ้าประเภทต่าง ๆ เมื่อครบ 12 วันก็จะเปิดการขายผ้าและช่วงต่อมา(8 วัน)เป็นการขายพวกหนังสัตว์และขนสัตว์ทุกประเภท ซึ่งในช่วงนี้จะมีการค้าสินค้าที่ขายด้วยวิธีซึ่งน้ำหนักด้วย เช่น เนย, เกลือ, ธัญพืช, เครื่องเทศ และปศุสัตว์ เป็นต้น หลังจากนั้นจะเป็นช่วงเวลาของผู้รับแลกเปลี่ยนเงินตราและนายหน้า ซึ่งจะทำการตรวจสอบซึ่งน้ำหนักโลหะเงินและทองคำ ตรวจสอบเหรียญษาปณ์ที่ได้รับไปว่าปลอมหรือไม่และมีค่าที่แท้จริงเท่าใด ทำการกู้ยืม และตามเก็บหนี้สิน ในช่วงเวลาเหล่านี้ชาวเมืองที่อยู่บริเวณนั้นก็จะได้กำไรจากการขายอาหาร เครื่องดื่มและที่พัก บรรยากาศของงานเต็มไปด้วยความสนุกสนานเพราะมีพวกนักแสดงต่าง ๆ เช่น นักเล่นกล นักกายกรรม นักเดินระบำ ตัวตลก เข้ามาแสดงตลอดงาน

หลังจากการตกต่ำของงานแสดงสินค้าที่แฮมเปอญ ก็มีที่ซึ่งมีความสำคัญขึ้นมาแทน เช่นที่ เจนีวา และลืออนส์ ในศตวรรษที่ 15 แต่ในช่วงนั้นความสำคัญของงานแสดงสินค้าก็ลดลงไปมากแล้วเพราะการขยายตัวของธุรกิจในเมืองได้แย่งความสำคัญไป กล่าวคือตั้งแต่ศตวรรษที่ 14 นั้นเมืองใหญ่ ๆ ได้กลายเป็นสถานที่ทำธุรกิจการค้าได้ตลอดทั้งปี (ไม่ใช่เพียงปีละไม่กี่สัปดาห์เหมือนงานแสดงสินค้า) อย่างไรก็ตามเฉพาะเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้นที่มีคุณสมบัติเช่นนั้น เมืองทั่ว ๆ ไปยังไม่เป็นที่ดึงดูดใจพ่อค้าต่างชาติได้ เพราะบรรยากาศแตกต่างไปจากงานแสดงสินค้าซึ่งประกอบไปด้วยผู้คนหลายชาติหลายภาษา แต่ในเมืองนั้นเหมือนเป็นสิ่งผูกมัดผูกขาดผลประโยชน์และกำไรให้แก่ชาวเมืองเท่านั้น การทำธุรกิจในเมืองไม่ว่าจะทำการผลิตหรือการค้าขายไม่เพียงแต่ต้องอาศัยอยู่ในเมืองเท่านั้น จะต้องมีฐานะเป็นประชากรของเมืองด้วย คนภายนอกจะต้องเสียภาษีและค่าธรรมเนียมในอัตราสูงเป็นพิเศษ ซึ่งพ่อค้าในเมืองไม่ต้องจ่าย นอกจากนั้นคนนอกยังไม่อาจขายสินค้าแบบขายปลีกได้และต้องซื้อจากตัวแทนที่รับอนุญาตเท่านั้น การค้าขายก็ถูกผูกขาด, บันทึก และตรวจตราตลอดเวลา แม้กระทั่งพ่อค้าจากเมืองติด ๆ กันก็ยังถูกกระทำเหมือนเป็นคนต่างชาติ

5. สมาคมและสันนิบาตพ่อค้า

เพื่อปกป้องผลประโยชน์และดำรงความผูกขาดในท้องถิ่น พ่อค้าในเมืองจึงมีการรวมตัวกันเป็นองค์การซึ่งมักเรียกว่า "สมาคมพ่อค้า" (merchant guild) เนื่องจากสมาชิกของสมาคมพ่อค้านี้ประกอบด้วยนักธุรกิจสำคัญทั้งหมดของเมือง สมาคมจึงสามารถมีอำนาจผูกขาดได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะลดหย่อนการผูกขาดเฉพาะบางโอกาส (เช่นในช่วงที่มีงานแสดงสินค้า) เท่านั้น โดยปกติแล้วสมาชิกเท่านั้นจึงจะสามารถซื้อ, ขาย หรือทำการผลิตสินค้าหัตถ-

กรรมในเมืองได้ บุคคลภายนอกต้องทำธุรกิจกับสมาชิกสมาคมพ่อค้าเท่านั้น และการขายสินค้าบางชนิดจากเมืองไปต่างแดนจะต้องทำโดยสมาชิกสมาคมพ่อค้าเท่านั้นเช่นกัน นอกจากนี้สมาคมพ่อค้าจะเป็นตัวแทนของเมืองในการเจรจาต่อรองต่าง ๆ กับกษัตริย์หรือขุนนาง และจะมีบทบาทสูงในการปกครองเมืองด้วย

บทบาทสำคัญอย่างหนึ่งของสมาคมพ่อค้าคือการเจรจาต่อรองและทำสนธิสัญญากับเมืองใกล้เคียงและประเทศที่อยู่ห่างไกลอื่น ๆ หากสมาชิกของสมาคมประสบปัญหาในการเดินทาง เช่นถูกจับกุม สมาคมจะจ่ายค่าปรับให้หรือต่อรองให้ปล่อยตัว หรือถ้าเมืองอื่นกระทำการต่อสมาชิกของสมาคมอย่างไม่เป็นธรรมสมาคมอาจตอบโต้ด้วยการจับพ่อค้าหรือยึดสินค้าจากเมืองนั้น ๆ ไว้ กล่าวได้ว่าตราบจนถึงศตวรรษที่ 13 ซึ่งสมาคมพ่อค้าเริ่มค่อยความสำคัญลงนั้น สมาคมได้ทำหน้าที่เป็นองค์การที่คอยดูแลผลประโยชน์ทั้งมวลของนักธุรกิจในเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

ตามหลักการแล้วสมาชิกของสมาคมพ่อค้ามีความผูกพันกันในลักษณะฉันทันพี่น้อง สมาชิกคนหนึ่งจะไม่เอาเปรียบผู้อื่นหรือขยายธุรกิจเหนือผู้อื่น มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ป้องกันไม่ให้พ่อค้าคนใดคนหนึ่งล้ำหน้าคนอื่นหรือฉวยโอกาสจากอำนาจผูกขาดของสมาคมแต่เพียงผู้เดียว การตัดหน้าซื้อสินค้าก่อนถึงเมือง (forestalling) การกักตุนเพื่อให้ราคาสูงและได้ครองตลาด (engrossing) ตลอดจนการซื้อมาเพื่อหากำไรต่อ (regrating) ถูกถือว่าเป็นบาปทางธุรกิจที่สำคัญ ข้อห้ามเหล่านี้กำหนดขึ้นเพื่อปกป้องสมาชิกของสมาคมและปกป้องผู้บริโภคด้วย เพราะการที่มีอำนาจผูกขาดในท้องถิ่น สมาคมจึงถูกกำหนดจากฝ่ายศาสนาให้ป้องกันการใช้อำนาจผูกขาดอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อประชาชนส่วนใหญ่ของเมืองด้วย

การผูกขาดของสมาคมพ่อค้าอาจลดลงได้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากการทำข้อตกลงกันระหว่างเมือง โดยปกติเมือง 2-3 เมืองมักให้สิทธิพิเศษด้านการค้าต่อกันและกัน ทำให้สมาชิกสมาคมพ่อค้าของเมืองอื่นที่มีข้อตกลงกันอาจทำการค้าได้ในอีกเมืองหนึ่งโดยไม่ติดขัด เรื่องการผูกขาด นอกจากนั้นสมาคมพ่อค้าหลาย ๆ สมาคมยังมีการรวมตัวกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันด้วยเรียกว่าเป็น "สันนิบาต" (leagues) หรือในสมัยนั้นมักนิยมเรียกว่า hansas เช่น สันนิบาตพ่อค้าในฝรั่งเศสตอนเหนือและเขต Flanders ซึ่งประกอบด้วยพ่อค้าจาก 60 เมือง มีจุดมุ่งหมายจะช่วยเหลือกันในการทำการค้าที่งานแสดงสินค้าแคว้นแชมเปญ นอกจากนี้ก็มีสันนิบาตที่ชื่อ Flemish Hansas of London ซึ่งมีสมาชิกจาก 56 เมืองโดยเฉพาะเมืองเขต Flanders และฝรั่งเศสตอนเหนือโดยมีจุดมุ่งหมายจะปกป้องและขยายการค้าระหว่างเขตเนเธอร์แลนด์กับอังกฤษ สันนิบาตนี้ส่งสินค้าประเภทผ้า, เครื่องโลหะ, แก้ว และสินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ ไปยังอังกฤษ และซื้อขนสัตว์, หนังแกะ, ทองแดง, ตะกั่ว กลับมา ซึ่งธุรกิจก็รุ่งเรืองมากในปี 1200 แต่ค่อย ๆ ตกต่ำลงเพราะการแข่งขันของพ่อค้าเยอรมันและอังกฤษ

ในบรรดาสันนิบาตพ่อค้าทั้งหมดในสมัยกลางนั้น Hanseatic League ถือได้ว่ามีความสำคัญที่สุด สันนิบาตนี้ก่อตั้งราวปี 1300 ซึ่งมีกลุ่มเมืองของชนชาติเยอรมันเกือบ 100 เมืองรวมตัวกัน และมีบทบาทควบคุมการค้าส่วนใหญ่ในยุโรปตอนเหนือเป็นเวลากว่า 2 ศตวรรษ โดยเฉพาะในอังกฤษนั้น สันนิบาต Hanseatic League ได้สิทธิพิเศษค่อนข้างมากเพราะพ่อค้าเยอรมันให้เงินกู้แก่กษัตริย์อังกฤษ ทำให้มีส่วนแบ่งสูงมากในการเป็นผู้ส่งออกขนสัตว์และผ้าของอังกฤษ จนเกือบควบคุมได้ทั้งหมดในปลายศตวรรษที่ 14 กลุ่มพ่อค้า

เยอรมันได้สิทธิพิเศษทางศุลกากรซึ่งเสียต่ำกว่าแม้แต่พ่อค้าอังกฤษเองเสียอีก คือในปี 1347 นั้นกลุ่มพ่อค้าเยอรมันเสียภาษีขาออกผ้าเพียงชั้นละ 12 เพนนี ในขณะที่พ่อค้าอังกฤษต้องเสีย 14 เพนนี และพ่อค้าชาติอื่นต้องเสียถึง 2 ชิลลิง 9 เพนนี นอกจากอังกฤษแล้ว Hanseatic League ยังครองความเป็นผู้นำทางการค้าในเยอรมัน, แสกนดิเนเวีย, กลุ่มประเทศแถบบอลติก และรัสเซียอีกด้วย สันนิบาตนี้ดำเนินการในด้านต่าง ๆ ทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อทำสนธิสัญญา และแม้กระทั่งทำสงครามซึ่งสามารถเอาชนะเดนมาร์คถึง 2 ครั้ง ทำให้สามารถได้ความมั่งคั่งจากการประมงในน่านน้ำระหว่างเดนมาร์คกับสวีเดน โดยง่าย อำนาจและความมั่งคั่งของสันนิบาตนี้ถึงจุดสูงสุดในศตวรรษที่ 14 และ 15 พอถึงศตวรรษที่ 16 เนื่องจากความไม่สงบในเยอรมันทำให้สันนิบาตนี้ลดอำนาจลง พ่อค้าอังกฤษได้เข้าควบคุมการค้าส่งออกของตนเองแทน ผู้นำรัสเซียก็ปลีกตัวออกจากการครอบงำของเยอรมัน นอกจากนั้นเส้นทางเดินเรือทางแอตแลนติกก็ได้รับความสำคัญเหนือกว่าทางทะเลเหนือและทะเลบอลติก ประกอบกับปลาเฮริงซึ่งเคยชุกชุมทางเขตอบอุ่นและเป็นแหล่งรายได้สำคัญทางหนึ่งของสันนิบาตก็เปลี่ยนแนวทางการวางน้าอีกด้วยทำให้ความมั่งคั่งและอิทธิพลของ Hanseatic League ลดลงอย่างรวดเร็ว

6. การค้าทางยุโรปใต้ (เขตเมดิเตอร์เรเนียน)

เมืองของชนชาติอิตาลีเป็นเขตที่การค้าเริ่มขยายตัวก่อนเขตอื่นในยุโรป และสามารถพัฒนาการค้าทางทะเลในเขตเมดิเตอร์เรเนียนได้อย่างมากในศตวรรษที่ 11 และ 12 เมืองต่าง ๆ จำนวนมากในอิตาลีตอน นเหนือ เช่น ปิซา, อมาลฟี, ลุคคา, ฟลอเรนซ์ เวโรนา, ตลอคจนบาเซลโลนาในสเปนและมาเชย์ในฝรั่งเศส ต่างก็มีส่วนในการค้าระหว่างประเทศยุคใหม่นี้ และแข่งขันกันอย่างเข้มข้นเพื่อความมั่งคั่งจากการค้า แต่ที่ปรากฏว่าเมือง

ที่มีความสำคัญทางการค้าเหนือกว่าเมืองอื่น ๆ มากนั้นได้แก่ เยนัวทางฝั่งตะวันตกของอิตาลี และเวนิสทางฝั่งตะวันออก ทั้ง 2 เมืองนี้ต่อสู้เอาชนะสงคราม ขยายดินแดนออกไป และครองเส้นทางการไปสู่อาณาจักรไบแซนไทน์ได้ในที่สุด ทั้งนี้โดยมีหมู่เกาะ, เมืองท่า, สถานการค้าต่าง ๆ ที่ยึดครองได้เป็นศูนย์กลางการติดต่อการค้า เวนิสและเยนัวใช้วิธีส่งเรือสินค้าในลักษณะกองเรือโดยมีเรือรบคุ้มกันเต็มที่ และเนื่องจากทั้ง 2 เมืองนี้อยู่ในตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมจะส่งสินค้าขึ้นสู่ยุโรปเหนือด้วย การค้าของเวนิสและเยนัวจึงขยายตัวอย่างมากมาย

ในต้นศตวรรษที่ 13 เยนัวได้ส่งกองเรือสินค้าไปทางตะวันตกสู่สเปนและฝรั่งเศส และทางใต้สู่ชายฝั่งอัฟริกา โดยที่การเดินทางที่สำคัญมากอีกทางหนึ่งนั้นคือการไปสู่เอเชียไมเนอร์, อียิปต์ และทะเลดำ กองเรือเหล่านี้บรรทุกเหรียญกษาปณ์, เฟอร์, โลหะ, ขนสัตว์, ผ้า, สบู่, เครื่องหนัง และไวน์จากยุโรปตะวันตก และทำการค้าไปตามเส้นทางที่เรือผ่าน โดยที่ชาลันนั้นจะนำเครื่องเทศ, น้ำหอม, ฝักราคาแพง, ยา และสีย้อมกลับมา นอกจากนั้นกองเรือยังได้กำไรเพิ่มขึ้นอีกมากในการนำผู้จาริกแสวงบุญและนักบวชไปสู่อินแดนศักดิ์สิทธิ์อีกด้วย อย่างไรก็ตามเมืองที่ได้กำไรจากการขนส่งผู้จาริกแสวงบุญและนักบวชมากกว่าเยนัวนั้นก็คือ เวนิส ซึ่งตั้งแต่ปี 1002 ก็สามารถครองความเป็นเจ้าทะเลอาเดรียติกไว้ได้ และอีก 80 ปีต่อมาก็ได้สิทธิที่จะทำการค้าโดยเสรีกับอาณาจักรไบแซนไทน์แต่ผู้เดียว นอกจากนั้นในสงครามครูเสดครั้งที่ 4 (ค.ศ. 1202-1204) เวนิสก็สามารถเข้าควบคุมกรีกได้เป็นส่วนใหญ่ ตลอดจนถึงแคคคาเซียและบอสโพรัส (Dardanelles and Bosphorus) ซึ่งเส้นทางเดินเรือของทะเลดำจะต้องผ่านด้วย ดังนั้นเวนิสจึงสามารถผูกขาดการค้าทั้งหมดกับตะวันออกไกล และรวมทั้งส่งคณะสำรวจออกเดินทางไปยังตะวันออกไกลด้วย

ในทางกลับกัน เวนิสมีการติดต่อกับพ่อค้าเยอรมันซึ่งเดินทางผ่านเทือกเขาแอลป์ ลงมา พ่อค้าเหล่านี้ซื้อสินค้าราคาแพงและสินค้าฟุ่มเฟือยที่เรือเวนิสนำมาจากตะวันออก กลับไปเช่น ผ้ามีสลิน, ยา, ผลไม้, น้ำตาล, สีย้อม, ผ้าไหม, เครื่องแก้ว, เครื่องเคลือบ, น้ำหอม, พรม, และเครื่องเทศ การค้าของเวนิสทำให้ยุโรปตะวันตกได้สัมผัสกับสินค้าใหม่ ๆ ของโลกตะวันออก รวมทั้งสินค้าที่หรูหรา ฟุ่มเฟือย อันเป็นสิ่งที่ผู้ไปทำสงครามครูเสดกลับมา เล่าลือได้จริง

การค้าทางทะเลของเวนิสส่วนใหญ่เน้น ทำในนามของเมือง เพราะเมืองเป็นเจ้าของเรือส่วนใหญ่ พ่อค้าที่ประสงค์จะขนส่งสินค้าไปขาย สามารถเช่าเรือเหล่านี้ได้ โดยรัฐจะเป็นผู้กำหนดเส้นทางและเวลา, อัตราค่าบริการขนส่งสินค้าและสินค้า ตลอดจนดูแลเกี่ยวกับการค้าด้วย

ในปี 1400 หลังจากการสู้รบอย่างยาวนานทั้งทางทะเลและภาคพื้นดิน เวนิสก็สามารถเอาชนะคู่แข่งสำคัญคือเจนัวได้ และสามารถครอบครองการค้ากับตะวันออกส่วนใหญ่เอาไว้ได้ เป็นผลให้ในศตวรรษที่ 15 นั้นเวนิสมีความมั่งคั่งสูงจากการที่เกือบจะผูกขาดการค้าระหว่างยุโรปกับตะวันออกไว้แต่ผู้เดียว

7. การค้าทางยุโรปเหนือ

ในเขตยุโรปเหนือนั้น ไม่ได้มีเพียงเมืองใดเมืองหนึ่งที่ครอบครองการค้าส่วนใหญ่เอาไว้ได้เหมือนเวนิสการค้าในเขตนี้ครอบงำโดยกลุ่มหรือสันนิบาตของพ่อค้าหลาย ๆ เมือง มีหลายเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นเส้นทางผ่านสำคัญของการค้าทำให้กลายเป็นเมืองที่มั่งคั่ง เมืองเหล่านี้ส่วนมากจะเป็นจุดที่ติดต่อกับได้ง่ายกับอังกฤษ, ฝรั่งเศส และเยอรมัน หรือการค้า

ที่ไกลออกไปยังเสปญ, ปอร์ตุเกส, แสกนดิเนเวีย และตอนเหนือขึ้นไปอีกของยุโรปได้ด้วย ในศตวรรษที่ 14 เมือง Bruges เป็นเมืองสำคัญทางการค้าที่สุดเมืองหนึ่งในบรรดาเมืองในแถบ Flanders เพราะพ่อค้าสันนิบาต Hanseatic ตั้งหลักแหล่งที่นั่น นอกจากนั้นยังติดต่อทางทะเลได้โดยตรงกับเยนัวและเวนิสด้วย ในปี 1300 เมือง Bruges นี้สามารถจัดงานแสดงสินค้าได้ต่อเนื่องตลอดปี เมืองนี้มีลักษณะเป็นศูนย์กลางการค้าซึ่งพ่อค้าต่างชาติส่วนใหญ่มาติดต่อกับค้าขาย มิใช่เป็นเมืองที่ประชากรส่วนใหญ่ทำการค้าเองเหมือนเวนิส พ่อค้าชาติต่าง ๆ ที่สำคัญในเมืองนี้ได้แก่ พ่อค้าจากเวนิส, ฟลอเรนซ์, เสปญ, อังกฤษ, เยอรมัน เป็นต้น ซึ่งตั้งแต่ราวศตวรรษที่ 13 เป็นต้นไป พ่อค้าต่างชาติเหล่านี้ก็มีตัวแทนอยู่ใน Bruges รวมทั้งสถานีเก็บสินค้าซึ่งจะสามารถส่งต่อสินค้าไปยังส่วนต่าง ๆ ของยุโรปได้อย่างทั่วถึง Bruges จึงเป็นเมืองที่เข้าแทนที่งานแสดงสินค้าแคว้นแซมเบญในฐานะเป็นเมืองท่า, สถานีการค้า และสถานที่แลกเปลี่ยนสินค้าจากทุกหนแห่ง

ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ Bruges เป็นศูนย์กลางการค้าที่ยิ่งใหญ่ก็คือ เป็นจุดส่งออกที่สะดวกที่สุดสำหรับอุตสาหกรรมผ้าของพวกเฟลมมิช (คือชนเชื้อสายเบลเยียม-ฮอลันดา) เมืองของชนชาตินี้ซึ่งเรียกว่า Low Countries ผลิตผ้า (จากขนสัตว์อังกฤษ) ได้ดีมีชื่อเสียงมาก และ Bruges เป็นตลาดผ้าที่ใหญ่ที่สุดของชนกลุ่มนี้

8. สภาพการค้าโดยทั่วไปของยุโรปในปลายยุคกลาง

ระหว่างปี 1300-1500 อาจพิจารณาได้ว่ายุโรปมีวงจรการค้าอยู่ 2 เขตคือเหนือและใต้ ในเขตเมดิเตอร์เรเนียนทางตอนใต้ของยุโรปนั้นสินค้าหมุนเวียนไปมาระหว่างยุโรป, ตะวันออก และอัฟริกาเหนือ เมืองของชนชาติอิสลามมีบทบาทสำคัญ แต่เมืองท่าของฝรั่งเศสและเสปญก็มีความสำคัญเช่นกัน สินค้าที่ซื้อขายกันในแถบนี้ส่วนใหญ่ขึ้น ทางหนึ่งจะ

เป็นสินค้าฟุ่มเฟือยและเครื่องเทศที่มาจากตะวันออกไกลโดยผ่านเส้นทางบกหรือไม้ก็ผ่านทาง คอคอดสุเอซ และอีกทางหนึ่งก็จะเป็นผลผลิตและสินค้าอุตสาหกรรมจากยุโรป ส่วนทางวงจรร การค้าแถบเหนือนั้น ศูนย์กลางอยู่ที่แถบเบลเยียม-ฮอลันดาและเยอรมันตอนเหนือ ตลอดจน ถึงอังกฤษ, ฝรั่งเศส และประเทศแถบบอลติก สินค้าที่ซื้อขายกันส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์จาก ธรรมชาติเช่น ขนสัตว์, ไวน์, เพอร์, ธัญพืช, ปลา และไม้ซุง นอกจากนั้นในระหว่าง วงจรการค้าทั้ง 2 นี้ก็มีการค้าติดต่อระหว่างกันอย่างกว้างขวางอีกด้วย

การขยายตัวของการค้าในยุโรปยุคกลางนี้ ถูกจำกัดอยู่ด้วยการคมนาคมขนส่ง เพราะการขนส่งทางบกนั้นยังคงล่าช้า, มีปัญหาและค่อนข้างมีอันตรายสูง ถนนยังมีสภาพเลว มากและโจรปล้นก็มีทั่วไปทำให้พ่อค้าต้องมีกองกำลังคุ้มกันไปด้วย นอกจากนั้นพวกลอร์ดก็ยัง เก็บค่าผ่านทางโดยเฉพาะค่าผ่านสะพานในอัตราสูงด้วย ส่วนการคมนาคมทางแม่น้ำนั้นแม้จะ สะดวกและปลอดภัยกว่าแต่ก็ต้องเสียค่าผ่านทางสูงมาก เพราะมีการตั้งด่านเก็บเงินค่าผ่าน ทางเกือบทุกระยะเพียง 2-3 ไมล์

อย่างไรก็ตามในด้านการขนส่งสินค้าทางทะเลนั้น ได้มีการปรับปรุงไปเป็นอัน มาก เช่นมีการปรับปรุงใบเรือชนิดใหม่ รู้จักใช้เข็มทิศ แต่เรือที่ใช้ยังคงมีขนาดเล็กเป็นส่วน ใหญ่(ขนาดระวาง 100-250 ตัน) และการทำการค้าทางทะเลก็ยังคงเสี่ยงอันตรายสูงจาก ทั้งโจรสลัดและภัยจากคลื่นลม

ความเสื่อมลงของระบบศักดินาซึ่งทำให้รัฐบาลจากส่วนกลางมีความเข้มแข็งขึ้น เรื่อย ๆ นั้น ทำให้มีแนวโน้มว่าอุปสรรคต่อการค้าจะลดน้อยลงไป เช่นมีการปราบปรามโจร สลัด, พวกปล้น และการลดจำนวนด่านเก็บเงินค่าผ่านทาง(ของขุนนางต่าง ๆ)ลง การค้า มีสภาพเป็นการค้าของชาติมิใช่ของเมืองใดเมืองหนึ่ง และเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้การปกป้องและ ส่งเสริมของรัฐบาลแห่งชาติเป็นสำคัญ